

Home Krant

(/plus) (<http://www.standaard.be/plus/20141004/ochtend>)

Opinies

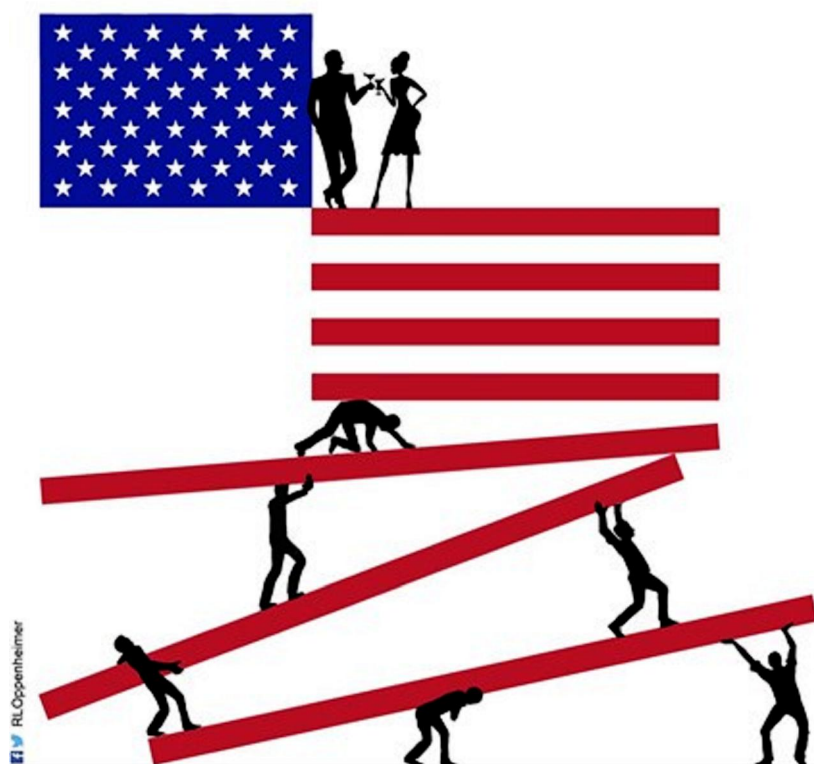
(<http://www.standaard.be/plus/krant/opinie/opinies>)

DE VERWOESTENDE KRACHT VAN ONGELIJKHEID

De kostprijs van de kloof

04 OKTOBER 2014 | Martin Wolf

Als je concreet wil zien hoe ongelijkheid een maatschappij en een economie aantast, moet je je blik naar de Verenigde Staten richten, schrijft Martin Wolf. Wie niet beseft dat je daar vroeg of laat een prijs voor betaalt, moet dringend ontwaken.

Wie? Hoofdeconoom en commentaarschrijver Financial Times. Adviseerde bij belangrijke hervormingen in Britse financiële sector.

Wat? De vraag aanzwengelen terwijl de armen steeds armer worden, het is een onmogelijke combinatie.

Wie wil weten hoe groot de impact is van maatschappelijke ongelijkheid op de economie, neme een paar stalen in het proefstation dat de VS heet – het belangrijkste hoge-inkomensland met

terzelfder tijd de grootste ongelijkheid. Hij zou vaststellen dat de metingen alarmerend zijn. Dit zorgwekkende besef is nu ook doorgedrongen tot instellingen die je niet zo meteen op socialistische ideeën zou betrappen. Standard & Poor's en Morgan Stanley zijn het er in hun beider rapporten over eens dat de ongelijkheid niet alleen stijgt maar dat ze ook een verwoestende impact heeft op de economie van de VS.

Volgens de Federal Reserve ontvingen de 3 procent rijksten ongeveer 30 procent van de totale inkomsten in 2013. De volgende 7 procent kreeg net geen 17 procent. Dat betekent dat er voor de overige 90 procent van de bevolking nog iets meer dan de helft overbleef. De rijkste 3 procent was ook de groep die sinds de jaren negentig stelselmatig het inkomen heeft zien toenemen. Het mediaan gezinsinkomen is sinds 2010 gedaald, het gemiddelde gezinsinkomen is daarentegen gestegen. De ongelijkheid neemt dus almaar toe. Oorzaken daarvan zijn volgens Morgan Stanley onder meer: het groeiende aantal slechtbetaalde en onzekere jobs voor laaggeschoolden, de toename van bonussen voor de hogeschoolden en het feit dat belastingen en overheidsuitgaven minder herverdelen dan een aantal decennia geleden. Daardoor stonden de VS in 2012 op nummer 1 in de lijst van hoge-inkomenslanden met het grootste aantal slechtbetaalde jobs, aldus de OESO. Daarbij komt dat de armste 20 procent in 2010 slechts 36 procent van de overheidsuitkeringen heeft ontvangen, terwijl dat in 1979 nog 54 procent was.

Verwacht wordt dat in begrotingsjaar 2015 de schatkist 32 procent van haar inkomsten zal halen uit degressieve belastingen op loon, iets wat de armen verhoudingsgewijs meer kost dan de rijken, terwijl 46 procent komt van de federale personenbelastingen, die meer ten laste zijn van de grootverdieners.

Spelen ook een belangrijke rol: de enorme stijgingen van het loon van kaderleden en de verschuiving van inkomsten uit werk naar inkomsten uit kapitaal. Met haar politiek heeft de Federal Reserve steeds de beter gegoeden bevoordeeld. Zo probeert ze de prijzen op te drijven van activa die zich uiteraard in een verpletterende hoeveelheid bij de rijkste vermogens bevinden.

Vraag en scholingsgraad

De rapporten zien twee belangrijke **economische gevolgen** van de stijgende ongelijkheid: een zwakke economische vraag en de scholingsgraad die tergend traag verhoogt.

1. De zwakke economische vraag is te verklaren door het volgende. Voor de crisis uitbrak hebben veel gezinnen leningen afgesloten omdat ze niet konden meeprofiteren van de stijgende lonen. Vastgoed werd ook almaar duurder, dus ze hadden geen andere keuze. Op het einde van 2007 piekte de schuld op 135 procent van de beschikbare inkomens.

Toen kwam de crash. Opgezaald met gigantische schulden en niet bij machte om bijkomende leningen af te sluiten, zagen de mensen met een laag inkomen zich genoodzaakt om minder uit te geven. De financieringsmarkt, hoofdzakelijk bestaande uit kredietlijnen gewaarborgd door hypotheek, stortte in. Het gevolg was een uitzonderlijk zwak herstel van de consumptievraag.

Het heeft geen zin om roekeloos geld te lenen aan mensen die het zich niet kunnen veroorloven. Anderzijds zal de economie niet snel opflakkeren zonder dat er eerst een herverdeling van het inkomen naar de consumenten stroomt. Of de economische vraag zou uit een andere hoek moeten komen, alleen is het de vraag waar die hoek zich dan wel bevindt. De overheidsuitgaven zijn vergrendeld. Bedrijfsinvesteringen staan op een laag pitje want er is nauwelijks vooruitzicht op een stijgende vraag. En netto-export zal er wellicht ook niet komen, andere landen willen namelijk ook hun economie aanzwengelen door meer uit te voeren.

2. Het Amerikaanse onderwijs is sterk achteruitgegaan. De VS zijn het enige hoge-inkomensland waar de 25- tot 34-jarigen geen beter onderwijs hebben genoten dan de groep 55- tot 64-jarigen. Dat komt deels doordat andere landen de VS hebben ingehaald, want ooit waren de VS pioniers en wilden ze al vroeg zo veel mogelijk jongeren naar het hoger onderwijs sturen. Een andere reden is dat kinderen uit achterstandsgezinnen het moeilijk hebben om hogere studies af te maken.

Burgerschap

Behalve de economische kosten, eist de stijgende ongelijkheid ook een **maatschappelijke tol**. Die is hoger dan gedacht: het gaat om de uitholling van het nationale ideaal van gedeeld burgerschap. Volgens het S&P-rapport is het aantal afgestudeerden bij de generatie geboren in de vroege jaren 80 slechts met 4 procent gestegen ten opzichte van de generatie geboren in het begin van de sixties. Bij de welvarendste gezinnen was dat percentage voor dezelfde periode gestegen met 20 procent. Helaas zijn vandaag de kansen om op de maatschappelijke ladder te stijgen zonder een diploma hoger onderwijs bijzonder klein. Dat maakt dat kinderen uit welvarende milieus nagenoeg zeker welvarend blijven en de kinderen uit arme families nagenoeg zeker arm.

Dat is niet alleen een probleem voor wie zijn talenten niet kan ontwikkelen. Het onvermogen om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen is heel waarschijnlijk ook een obstakel voor het succes van de economie op lange termijn. Alleen al door zijn hoger diploma kan iemand zich dingen permitteren die een ander niet heeft. De hoger opgeleiden doen het dus beter omdat ze de *zero sum game* gewonnen hebben. Maar als iedereen beter opgeleid is, kan ook iedereen een hogere welstand krijgen.

De zwaarste prijs die we betalen voor de stijgende ongelijkheid is het nationale ideaal van gedeeld burgerschap dat wordt uitgehold.

Omdat het Amerikaanse Hooggerechtshof de grondwet naar de wensen van de plutocraten plooit, komen de politieke fundamenten van het gelijkheidsbeginsel van de republiek in gevaarlijke wateren terecht. Enorme verschillen tussen rijkdom en macht hebben ons land al eens eerder ondermijnd. Het kan ons vandaag opnieuw overkomen.

Diegenen die deze bekommernissen niet delen, laten maar beter doordringen dat we die economische prijs hoe dan ook betalen. Tussen de 'slepende stagnatie' van de economische vraag, waar de vroegere Amerikaanse minister van Financiën Lawrence Summers naar verwees, en de

verschuivingen in de verdeling van het inkomen bestaat er een nauwe samenhang.

Terzelfder tijd is de onderwijsachterstand die generatie op generatie wordt doorgegeven ook een groeiende handicap voor de economie. Een economie met een verslaving aan schulden en een kwakkelend onderwijs heeft niet de fraaiste toekomst in het verschiet.

© The Financial Times

Martin Wolf

Enorme verschillen tussen rijkdom en macht hebben ons land al eerder ondermijnd. Het kan ons vandaag opnieuw overkomen.